Revista apare o dată la două luni. Următorul număr va apărea în octombrie.
Fotografie: Jez Timms
Anul V, Nr. 4, 2020

topLitera

REVISTĂ LITERARĂ

ÎN ACEST NUMĂR

Daniel Marian ● Un sentiment
Maria Bucin Crișan ● Trocuța
Angi Melania Cristea ● Selfie cu moartea
Anda Voican
● Cuget lupesc
● Mumia modernă
Alexandru Drăgănoaia ● Și am văzut, în urma mântuitorului pământul se făcea sul
Angela Stănilă ● Condamnare la viață
Doina Cotfas ● Crede că și tu poți fi o femeie de succes
Natalia Luchita ● Rodul pântecelui
Prof. Dionisie P. Șerban
● Elogiul lecturii (îndemn către tinerime și nu numai)
● Eu sunt Malala
Prof. Dr. Lazăr Costel Cristian ● Un nou roman semnat Ilie Șandru
Lenuța Kondratovici ● Lectură prin artă sau arta lecturii - partea 1

Poezie

TROCUȚA

(fragment)

Un om bătrân locuia cu feciorul, nora și nepotul
într-o casă
Dar nu putea să stea cu ei la masă.
Fiind slăbit bătrânul, mâinile-i tremura.
Să țină lucrurile-n mână, nu putea.

Iar nora, mereu îi găsea vină,
Că-și scăpa și farfuria din mână.
Atunci feciorul caută o bărduță,
Și dintr-o bucată de lemn, îi ciopli o trocuță.

Și-așa s-a întâmplat ca-n ziua următoare,
Bietul bătrân, în trocuță i s-a pus mâncare.
El n-avu ce să facă, de foame ce-i era,
Ținea trocuța pe genunchi și-ncet, încet, mânca.
Ducea la gură cu mâna-i tremurând,
La ce-a ajuns, poate-ți spunea în gând.

Maria Bucin Crișan

SELFIE CU MOARTEA

Marginea de lume unde trăiesc are nevoie
de profeți ca de aer!
Aici se construiesc parcări subterane
de parcă ne-ar lua cu asediu imigranții.
În toate diminețile excavatoare
nivelează asfaltul, florăresele udă
bulevardele, iar birocrații citesc matrimoniale online.

Dragostea este atât de aridă aici!
Cuiburi de berze populează suburbiile.
Ziariști feroce trag câte un fum
fix în fața biroului, în timp ce
la postul local primarul inaugurează un eveniment.
SMURD-ul concurează cu DNA-ul
la capitolul promptitudine, iar
țiganii se mută pe
via Toledo.

Sărbătorile țin câte trei zile.
Orășenii beau vin de buturugă
păstrat în cămările de la bloc.
Biblioteca este deschisă până
la cinci, exact până la ora când
niște poeți
lansează volume colectiv
despre cum să fii artist într-un
timp când îți faci selfie cu moartea.

mai este timp, să îmi împrumuți
ielele-orele!

Angi Melania Cristea, Craiova

UN SENTIMENT

nu avem aripi
afirm să se știe –
nu avem aripi
(şi nici n-o să avem vreodată
dacă până acum nu ne-au crescut
sigur nu ne vor mai crește)
de aceea
pentru numele lui Dumnezeu
legați-vă un sentiment de tâmple
căci trebuie să sărim
pe un fel de fereastră

Daniel Marian, Deva

CUGET LUPESC

Nu mai știu cum să-ncep
Pe-nțeles să-ți vorbesc
Port amprente de lupi
Dintr-un veac mișelesc

Ei mă caută-n dinți
Și m-adulmecă-n ceafă,
Storc cu ghearele luna
Mustul ei în carafă

Și-mi cunosc febra cărnii
Ce-o simt pentru tine
Însă ei nu mă-mpart
Sunt lupoaică prin vine.

Nu mai știu să vorbesc
Doar să urlu în mine
Și-ntr-un cuget de lup
Te-aș vâna prin suspine.

MUMIA MODERNĂ

Mă prefac că exist
Mai respir la comandă
Nu știu cât mai rezist
Prin tifoane și bandă.

Cu penelul ischemic
Solzii-nfipți de dragon
Scriu în ciclu pandemic
Albe rime-n mahon.

Am vibrații de lut
Spirit gol de tavernă
Sunt precum ați cerut
O mumie modernă!

Anda Voican

ȘI AM VĂZUT, ÎN URMA MÂNTUITORULUI PĂMÂNTUL SE FĂCEA SUL

părul mortului îmi
atinge degetele jucăm un
fel de cumpăna fântânii

mă feresc de oameni -
unu' era împachetat în
hălci de carne zicea că
vrea să se nască din nou
poate avea nevoie
cineva
doar să-i plătească bilet
să se întoarcă acasă

îmi amintesc
în vinerea pământului eram copil
un deget am înmuiat în gură şi l-am
ridicat
ce foc cobora pe firul râului

Alexandru Drăgănoaia

CONDAMNARE LA VIAȚĂ

când am venit
nu mă aștepta nimeni
am intrat fără să bat la ușă
l-am împins pe fratele cel mare
de la sânul mamei
cordonul ombilical mă sufoca
- cineva legase cravata prea strâns
și mă condamnase la viață -

mama privea neputincioasă
ghemotocul de viață care plângea.
îmi acoperiseră rănile cu vată
- am simțit arsura vieții din prima zi -

acum îmi port cicatricile
pe dinăuntru
în fiecare zi învăț
o lecție de viață
pe dinafară

Angela Stănilă

Eseu

CREDE CĂ ȘI TU POȚI FI O FEMEIE DE SUCCES

Tu care îmi citești rândurile, vreau să îndrăznești să te ridici de la pământ ca să prinzi zâmbetul de a merge mai departe, dacă ai căzut cândva ca și mine.

Vreau să ai puterea să te poți ierta pentru toate greșelile pe care le-ai făcut, dar mai important decât toate acestea, vreau să-ți găsești liniștea și echilibrul de care ai atât de mare nevoie.

Cugetă și cere-i timpului să își joace ultima carte pentru a te putea vindeca, dar cel mai important dintre toate, lasă-l pe Dumnezeu să se ocupe de problemele tale, iar atunci când vei simți că vrei să te răzbuni, amintește-ți că singurul lucru de care are nevoie sufletul tău este iubirea, nu răzbunarea. Pășește mai departe și nu căuta vinovați pentru că oricât de târziu, toți oamenii vor avea șansa să își achite toate greșelile făcute.

Acum, ca niciodată, ai nevoie de iertarea ta mai mult decât crezi. Crede-mă ești și tu o femeie puternică.

Dar trebuie să crezi în tine. Ai sufletul poate prea încordat și plin de amărăciune, dar privește cu inima, pentru a te regăsi în iubire, pentru că fericirea nu-i trocul oferit doar pentru supraviețuire pentru a primi o bucată de pâine.

Vreau să ai puterea să te poți ierta pentru toate greșelile pe care le-ai făcut [...], vreau să-ți găsești liniștea și echilibrul de care ai atât de mare nevoie.

Știu că îmi vei reproșa că este nevoie de ea, dar ai nevoie mai mult decât crezi și de iubirea din tine, ca să simți cum cerul se contopește cu pământul, ca să simți cum divinul din tine nu poți să îl pierzi în noroiul în care ai fost ținută ca rob pentru a uita cât de minunată ești tu.

Poate crezi că cuvintele sunt prea seci pentru a te regăsi și a da mâna cu lumina din tine. Poate crezi că eu am de toate și doar așa îmi permit să fac abstract de lacrima ta, care îți brăzdează cugetul și te arde. Poate crezi că sunt la un pas de îmbuibare și am contul doldora de bani. Poate crezi că am avut vreo funcție măreață care mi-a asigurat bătrânețile. Poate crezi că am mai multe primăveri decât tine. Poate crezi că sunt sexy și pot face bani chiar din orice. Poate crezi că trăiesc în lumea mea de vise, dar din ce ai putea crede, totul e departe de realitatea pe care mi-am clădit-o până la un anumit punct.

Am plătit libertatea pentru a mă simți liberă cu prețul durerii, cu prețul frustrării, cu prețul de a fi chiar hărțuită, doar pentru că mi-am dorit să ies din standardele create de lume, șabloane impuse ca o platoșă care mă voia sclav până la moarte pentru că mi-am oferit iubirea din sufletul meu unei mame, frate sau copil de al tău prin însăși iubirea ce am slujit-o ca un războinic pe o tablă de șah, unde alții au tras cu zarurile, iar eu am avut puterea să ies din încrengătura unor lupte duse din culisele sumbre ale ego-urilor lor. Dar mă cutremur acum, când o ușă se închide pentru că zarurile au fost aruncate, iar alta se deschide pliată pe inima mea, o ușă căreia-i simt nemărginirea, o fereastră ieșită din tiparele vechiului care nu mi-a trădat iubirea din mine și nu m-a lăsat să uit legea iubirii, doar ca să-mi apăr firimitura de pâine, scutindu-mă de a nu arăta cu degetul pentru neputința mea, că nu am putut fi altfel.

O ușă stă deschisă și pentru tine, pentru a te redescoperi tot pe tine, o nouă ființă ieșită din tiparele vechiului care trebuie să respecte legea iubirii.

Simt cum libertatea mă cheamă plătind prețul ei, dar lupta mea, care a fost mai puternică cu mine decât cu cei din jur a învins pentru că nu am putut să urăsc sau să mă răzbun, decât am ales ca să lupt pentru demnitatea mea pierdută.

Am primit dreptul la o nouă viață. Am primit dreptul la fericire. Am primit dreptul să fiu doar eu fără prejudecăți, chiar dacă mulți m-au judecat, prin comisii de disciplină și instanță, punându-și amprenta pe o hârtie.

Poate dacă ar fi putut, m-ar fi ars și pe rug doar în virtutea că numai așa se puteau răzbuna mai mult.

Am lăsat doar să-mi alunece masca impusă de societate pe care am purtat-o de frică că mă vei judeca chiar și tu că nu pot să fiu altfel, croindu-mi drum spre instanța din sufletul meu care este mai puternică decât judecata unora care au votat libertatea mea cu un singur vot, crezând că dacă îmi iau felia de pâine prin concedierea mea, voi fi la un pas de foame cerșind umilința de a fi doar prețul unde ipocrizia și vanitatea sunt la mare preț, fiind reginele balului mascat.

A-ți pune sufletul deschis în mâinile celor care ți se dau superiori ție ca și colegi, nu face decât a grăbi ieșirea dintr-un decor sinistru creat de orgoliu, o fațadă a monedei cu două fețe care pentru unii are doar fața banului, iar pentru alții fața supunerii orbește la orice decizie, fie ea bună sau rea, care te poate ține înlănțuit doar pentru a fi folosit în răscumpărarea unui război sinistru dus din culise pentru afirmare și răzbunare.

Am făcut pace cu trecutul din suflet ca să pot să trăiesc acum la adevărata mea valoare și credință, să iubesc oamenii care mă respectă și mă străduiesc ca să nu îi dezamăgesc.

Doina Cotfas

Apariție nouă!

Fotografie: Jude Beck

RODUL PÂNTECELUI

Pe oamenii care se iubesc îi recunoști după câte piciorușe aleargă după ei. Dragostea mare, când se înmulțește și nu mai încape în doi oameni, se revarsă și aleargă pe picioare. Când dragostea crește, se înmulțesc și piciorușele care aleargă în jur.

Eram odată într-o mânăstire, când o familie tânără cu vreo 6-7 copilași au intrat pe ușă. Unii la tata în brațe, alții la mama, și ceilalți unul după altul și-au făcut loc printre oameni și s-au așezat frumos în fața altarului. Stăteau cuminți ca niște îngerași. Din când în când mai scâncea câte unul, și când mama, când tata îl lua în brațe... Erau așa de liniștiți și ascultători, încât am petrecut toata liturghia privindu-i și minunându-mă. Se umpluse biserica de dragostea celor doi soți, care născuseră atâtea piciorușe de nu le mai puteai prinde cu privirea.

Unii oameni chiar sunt ca pomii roditori. N-au frică că nu va ploua, că nu va fi soar sau că crengile li se vor taia, nici că rodul lor nu va fi bun. Pomul roditor rodește, bucură pământul cu rodul său și lasă în grija lui Dumnezeu toate celelalte.

O femeie care iubește cu adevărat un bărbat, va tânji să-i poarte pruncul în pântece, să rodească, din doi să iasă unul nou. Din ea și din el viața să se nască. Așa a făcut Dumnezeu femeia - mamă din naștere și nu doar odată, ci de fiecare dată când rodește dragostea lor. Dar asta o poate face numai o femeie care cu adevărat iubește, pentru că o femeie care iubește naște viață, nu omoară. Nu poate, dragostea nu poate să omoare. Ce s-a născut din dragoste și a fost omorât, a omorât și dragostea, fie deodată, fie încet și lent.

Acesta e un instinct natural al femeii, de a naște copiii bărbatului pe care îl iubește, dacă femeia nu-și dorește copiii bărbatului, cu siguranță nu dragostea îi leagă, ci plăcerea, confortul, banii, obișnuința, dar nu dragostea.

Lumea a pervertit femeia, a amăgit-o și ea promis o altă fericire libertină. Dar a rămas cu amăgirea. N-am cunoscut încă o femeie, care la 50 și de ani, să nu regrete amarnic că viața nu i-a dăruit copii, fie că e șefă, fie că e cerșetoare. Unele au avut nesansă și viața nu le-a dăruit, altele au ales ele, dar regretele sunt la fel și nu întreabă nici de cauze, nici de motive.

Dintotdeauna, femeia fără copii a fost disprețuită. Dintotdeauna femeia fără copii s-a tânguit că nu și-a împlinit rostul de mama. Numai în timpurile noastre a ajuns să fie venerată și s-au inventat atâtea nebunii care să o facă de buna voie știarpă sau să o facă o mama de copil omorât. O femeie odată însărcinată, păstrează în ea celulele copilului zămislit, inclusiv în creierul ei, de aceea urmele maternității rămân înscrise până și în codul ei genetic, în corpul ei, iar copilul omorât fie prin avort sau prin alte metode (chiar dacă are numai doua zile), nu o face ne-mamă, ci mama unui copil mort.

O femeie care iubește e gata să facă orice pentru bărbatul iubit, să-l spele, să-l hrănească, să-i calce, să-i facă toate capriciile, să se schimbe ea până la pierderea totală în mofturile bărbatului de lângă ea, dar să-i nască copiii nu e pregătită - ea așteaptă ani până se hotărăște să nască un prunc de la bărbatul pe care spune că îl iubește. Toate sunt înainte: casa, mașina, sexul, dar viața din bărbatul pe care îl iubește, copilul care va avea ochii lui, gura lui, tălpile lui, vine la sfârșit sau nu mai vine deloc. A obosit săracul să aștepte atâta în cer până când părinții vor construi castele pentru el. Bietul prunc ar fi vrut să alerge desculț pe iarbă, dar mama și tata au tot căutat covoare moi până când s-au despărțit, sau obosit de a fi îndopat cu anticoncepționale, trupul mamei a cedat.

Nu cred că ar exista vreo mamă, care cercetând atent despre anticoncepționale, le-ar recomanda vreodată fiicei sale, nu cred! O mamă care își iubește fiica pe care a purtat-o în pântece nouă luni, a alăptat-o încă un an, a crescut-o cu atâta drag zi de zi până a văzut-o înflorind, o mamă care are curaj să se documenteze, nu și-ar lăsa fiica să se otrăvească câte un pic în fiecare zi, ci o va îndemna să-și caute un bărbat care nu o va obliga (direct sau indirect) doar de dragul plăcerii, să se îndoape cu pastile. Un bărbat sănătos la minte își dorește lângă el o femeie sănătoasă.

Fotografie: Ruthson Zimmerman

Bărbatul care iubește cu adevărat o femeie, va iubi și copilul care se naște din ea pentru că copilul acesta e prelungirea dragostei lor. Bărbații nu au un sentiment al paternității înnăscut, precum au femeile, dar majoritatea tânjesc după prelungirea neamului lor. E un sentiment pur bărbatesc să aibă certitudinea urmașilor! Femeile nu nasc pentru a avea ele urmași, ele nasc urmașii bărbaților lor. De aceea bărbații pot recunoaște un copil al lor, fiindu-le urmaș, dar nu neapărat să-l iubească. Dar copiii născuți de femeia pe care el o iubește, fără seamă, întotdeauna îi va iubi. Bărbații, cel mai adesea iubesc prin prisma dragostei pentru mama copiilor lor.

Am observat că majoritatea bărbaților care devin părinți mai târziu în viață, după 30-35 de ani, chiar și la 40 sau la 50 de ani, sunt mult mai atașați de copiii născuți după aceste vârste. Poate pentru că căsătoriile târzii sunt mai asumate și copii născuți dintr-o căsătorie asumată și de femeia pe care o iubesc sunt într-adevăr doriți și așteptați sau pur și simplu maturitatea vârstei îi face mai conștienți de importanța unui copil în viața lor. Toți copiii sunt binevenițI, căci oricine vine la viață prin pronia lui Dumnezeu, și totuși copiii născuți din dragostea părinților, sunt o împlinire și au parte la rândul lor de dragoste. Iar dragostea părinților între ei, e la fel de importantă pentru un copil, ca și dragostea fiecărui părinte în parte.

Zilele trecute, am cunoscut câțiva oameni care aveau totul în viață, dar fiecare avea fie un copil, fie nici unul. Tot tumultul vieții se încheie cu un sicriu, în care nici trupul nu mai are loc în final și putrezește. E interesant să citești regretele de pe fața unui om. Cu adevărat nu banii sunt importanți în viață, ci dragostea. Este singura pentru care merită să trăiești.

Trăim într-o lume atât de iluzorie, încât și dragostea pare o iluzie. E la fiecare colț, și nicăieri, e în fiecare cuvânt și dispare la fiecare tăcere. Pare că e în omul de lângă noi, dar de fapt uneori e la capătul lumii.

Și dacă este atâta tristețe și singurătate în lume, este pentru că nu ne mai asumăm nici dragostea, nici consecințele ei. Atunci când iubești un om, ți-l asumi, cu toate ale sale, cu bune și rele, cu tristeți și bucurii, cu pace și furtuni, cu trecut și viitor! Și îți asumi și tot ce naște această dragoste. Nu există loc de renunțare, la dragoste nu se renunță. Nu se înșeală atunci când nu ne mai place sau când tăcerea se așează între noi, nici când e foame, este lipsă în casă sau când avem prea multe din toate. Nici la boală, nici la sănătate. Nici când alte păsări ni se par că au glasul mai duios decât cel pe care l-am iubit și îl auzim zi de zi chemându-ne la masă.

Dragostea este îndelungă răbdare, îndelungă purtare de grijă, până când bătrânețile vă prind împreună, și uiți cât de grele au fost zilele răbdării. Iar copiii bucură casa bătrâneții, cu nepoții lor cu tot!

P.S. Adesea sunt întrebată de ce eu nu sunt încă mamă, așa cum sunt întrebate multe alte femei care încă nu sunt mame. Sunt copii cărora le place să se joace îndelung în Rai și luându-se cu joaca, întârzie să vină pe lume. Dar o mamă adevărată are răbdare și își așteaptă pruncul cu dor. Și eu adesea, în nopțile de nesomn, număr pașii copilului meu în cer. Într-o zi poate va coborî și eu îi voi recunoaște tălpile.

Eu știu că sunt atâția părinți pe lume, care încă nu și-au văzut pruncul coborând spre ei. Atâtea femei care își doresc cu ardoare să-și umple pântecele cu rod, dar și atâția bărbați însetați să-și poarte copiii pe umerii lor. Aveți răbdare și încredere. Dumnezeu nu uită pe nimeni și toate rugăciunile sunt ascultate, chiar dacă adesea se aude doar tăcerea Lui. Într-o zi, neapărat vă veți întâlni rodul. Neapărat!

Natalia Luchita

Fotografie: Olia Gozha

ELOGIUL LECTURII
(ÎNDEMN CĂTRE TINERIME ȘI NU NUMAI)

Citesc de când mă știu, citesc de-o viață și totuși nu cred că sunt un om al cărții, ci mai degrabă un om printre cărți. Lectura e o plăcere, e cunoaștere, comunicare, iată clișee culturale pe care nu le mai exprim, fiindcă cititul înseamnă mult peste acest univers. Pentru mine, cel puțin. Este, aș zice un mod de viață.

Trăim într-o lume a internetului, a cărților și revistelor on-line și în acest context se pune oare problema crizei cărții scrise? Îmi îngădui să nu cred lucrul acesta, fiindcă seducția lecturii trece prin timp și depășește obstacolele.

Lectura este cultură, cunoaștere, reflexivitate, educație permanentă. Non lectura în schimb este o bombă cu ceas (discretă, ce-i drept). Tot lectura sistematică sau ambulantă propune cărți modelatoare, formatoare. Aceste cărți sunt produsul scriitorului, al personajelor și al fiecărui cititor.

Prin lectura cărții scrise, omul se reinventează, retrăind experiențe uluitoare.

Odată cineva m-a întrebat ce beneficii mi-a adus lectura într-o viață de om.

Întrebarea m-a șocat și n-am putut să-i dau un răspuns pe moment. Nu pentru că nu cunoșteam răspunsul, ci pentru că am rămas foarte surprins de vidul spiritual al persoanei în cauză. Cum poți să gândești așa simplist? Lectura nu mi-a adus avantaje materiale, nici nu este aceasta menirea ei. În schimb mi-a oferit totul: cultura, un univers fără marginii al cunoașterii, bucurii, m-a ajutat să trec peste greutăți. Îmi vin în minte cuvintele cronicarului care în plin ev mediu românesc a scris: „că nu e alta mai frumoasă și mai de folos în toată viața omului zăbavă decât cetitul cărților”. Desigur că veți putea spune cu ironie că de atunci a trecut vreme multă, iar între timp veacurile s-au succedat aducând schimbări. Adevărat, dar lectura este o valoare perenă care nu-și pierde valoarea și dăinuie peste veacuri.

Iată de ce în acest demers al meu, vă îndemn pe voi tineri și mai puțin tineri cititori, să zăboviți asupra cărților scrise și cu siguranță nu veți regreta.

Prof. Dionisie P. Șerban

Cronică literară

EU SUNT MALALA

Roman de Malala Yousafzai și Cristina Lamb, Ed. Polirom, 2014

Vă propun spre lectură o carte remarcabilă, distinsă cu premiul Nobel pentru Pace în 2014. Unicitatea acestui roman e dată de ancorarea în contemporaneitate, atingerea unui subiect de mare actualitate pentru începutul de secol XXI – emanciparea femeii musulmane și de sinceritatea confesiunii. Este vorba despre „Eu sunt Malala", povestea fetei care a militat pentru educația fetelor din țările musulmane și a fost împușcată de talibani. Cartea se adresează în primul rând tinerilor, pe care-i mobilizează, determinându-i să fie mai implicați în problematica socială a vremii lor și mai sensibili față de încercările vitrege la care sunt supuși alți semeni în diferite părți ale lumii.

Ceea ce pentru unii pare firesc, pentru alții e aproape imposibil de obținut fără privațiuni și sacrificii. Cititorii tineri vor înțelege după ce vor parcurge paginile cărții, că tinerețea lor e forță redutabilă, iar dacă e ghidată de o voință fermă poate învinge orice opreliști, chiar în condiții aparent imposibil de înfruntat. Este povestea unei tinere fete, MALALA YOUSAFZAI de nici 15 ani, care a protestat atunci când talibanii au ocupat Valea Swat din Pakistan, instaurând un regim de teroare. Pentru îndrăzneala de a se opune talibanilor și a milita pentru dreptul la educație al fetelor, Malala a fost împușcată în cap în timp ce se afla în autobuzul care o ducea acasă de la școală. Această oroare se întâmpla pe 9 octombrie 2012 și cu toate că nimeni nu mai spera să scape, fetița va supraviețui și la 17 ani ajunge să țină discursuri la sediul ONU din New York.

Ea va deveni un simbol al luptei femeilor pentru emancipare și educație, fiind cea mai tânără câștigătoare a Premiului Nobel pentru Pace.

În țesătura cărții se întrepătrund impresii din jurnalul tinerei fete, reflecții ale unor oameni lucizi din Pakistanul cotropit de barbaria talibană și speranța că rațiunea va învinge teroarea și absurditatea regulilor talibane.

Malala Y. a devenit cunoscută în Pakistan la vârsta de 11 ani sub numele de Gul Makai prin jurnalul în care îți povestea viața sub regimul taliban. Fiică a unui învățător, înzestrată cu o inteligență remarcabilă, Malala simte nedreptatea într-o lume în care doar fiii erau apreciați, iar fetele fiind marginalizate, interzicându-li-se chiar să frecventeze școala. Încurajată însă de un tată înțelept, el însuși luptător pentru drepturile fetelor de a învăța, fetița își exprimă în mod fățiș opoziția față de regimul taliban.

Paginile din jurnalul ei vor fi redate în limba *urdu* de o „corespondentă de la B.B.C." și vor fi un demers împotriva terorii talibane și pentru dreptul la educație al fetelor. Pentru curajul ei, va fi pedepsită de talibani, dar va supraviețui în mod miraculos și după multiple intervenții chirurgicale se reface la Birmingham în Anglia, unde se și mută cu familia. Ea își va continua campania pentru pace și educație, primind numeroase premii internaționale, culminând cu Premiul Nobel pentru Pace în 2014.

Tatăl Malalei, Zianddin Yousafzai, înțelept și iubitor de carte, înființează el însuși o școală unde să poată învăța și fetele și unde promovează toate valorile morale pastume din valea Swat din Pakistan.

Triburile din Afganistan și Pakistan trăiau de secole după un cod în care valoarea cea mai mare era onoarea. Chintesența acestui cod este exprimată în versurile unui cântec scris de Rahmat Shah Sayal, un poet renumit din Peshawar:

„O Malai din Maiwand
Mai vino odată, fă-i pe pastuni să priceapă cântecul onoarei
Vorbele-ți minunate au darul să schimbe lumea
Te conjur, mai vino o dată."

Malala poartă cu mândrie numele unei eroine pe nume Malalai, ce a încurajat armata afgană să-i înfrângă pe britanici în 1881 într-una din cele mai mari bătălii ale celui de-al doilea război anglo-afgan. Malalai a fost ucisă în luptă, dar curajul ei i-a însuflețit pe soldații care au întors soarta bătăliei în favoarea lor.

Romanul este și povestea unei familii dezrădăcinate de terorismul global, povestea luptei pentru dreptul fetelor la educație în lumea musulmană la începutul secolului XXI, mărturia curajului unor părinți care-și iubesc fiica într-o societate închisă în care nașterea unui fiu era prilej de sărbătoare, în timp ce nașterea unei fete era socotită de rău augur.

Dincolo de informațiile privind viața socială în Afganistan și Pakistan sub teroarea talibană, întâlnim emoționante confesiuni și exprimarea dragostei pentru ținuturile natale fascinante prin frumusețea lor, chiar dacă erau mutilate de barbaria de ev mediu a atentatelor talibane. Un singur pasaj este elocvent în acest sens: „Trăim în cel mai frumos loc din lume. Valea mea iubită, Swat e un paradis înconjurat de munți cu cascade urlătoare și lacuri cristaline... Avem câmpii pline de flori, livezi cu fructe delicioase, mine de smarald și râuri bogate în păstrăvi. Deseori Swat este numit Elveția Orientului ."

Cele cinci părți ale romanului sunt o succesiune de gânduri, fapte, impresii puternice, trăiri unice, încât lectura e încântătoare. Aproape că nu-ți vine să întrerupi cititul, surprizele ținându-ți mereu trează atenția. E o carte surprinzătoare și care transmite mesaje multiple cititorului avid să cunoască.

Finalul apoteotic este copleșitor, iar gândurile eroinei spun totul despre: curaj, credință, pace, dreptate, încredere. „Îl iubesc pe Dumnezeul meu. Îi mulțumesc lui Alah al meu. Îi vorbesc tot timpul. Este cel mai mare. M-a făcut atât de mare ca să pot ajunge la oameni, dar mi-a dat și multe responsabilități. Pace în toate căminele, pe toate străzile, în toate satele, în toate țările – acesta, este visul meu. Educație pentru fiecare băiat și fată din lume. E visul meu să văd toți oamenii zâmbind fericiți. Eu sunt Malala. Lumea mea s-a schimbat, dar eu sunt aceeași.”

Am convingerea că după ce veți citi romanul veți fi mai bogați sufletește și veți crede cu mai multă fermitate în idealuri: luciditate, valori morale. Și câtă nevoie avem de aceste deziderate într-o lume atât de confuză în acest început de veac.

Prof. Dionisie P. Șerban

Ilustrație: Traian Abruda

Fotografie: Patrick Fore

Apariție nouă!

UN NOU ROMAN SEMNAT ILIE ȘANDRU

În activitatea sa scriitoricească, prof. Ilie Șandru, se poate mândri cu 24 volume, pe coperțile cărora este gravat numele său și 7 volume îngrijite, prefațate sau postfațate, apărute în ultimii 25 de ani, dovedind la cei 85 de ani, o vigoare și o tinerețe demne de invidiat. A publicat, începând cu anul 1995, primul volum intitulat *Sub cumpăna veacului* – proză memorialistică şi documentară, după care, volumele *Pe urmele lui Octavian C. Tăslăuanu* – monografie şi istorie literară (1997); *Un nume pentru istorie, Patriarhul Miron Cristea* – monografie, volum scris în colaborare cu scriitorul Valentin Borda, în 1998.

Au urmat: *Oameni şi locuri din Călimani* – carte de reportaje (2000), *Tulgheş – file de monografie* (2000), *Binecuvântată a fost clipa…* (roman, 2002), *Basarabia iarăşi şi iarăşi…* (publicistică, 2003), *O stafie bântuie prin Ardeal* (publicistică, 2005), *O victimă a extremismului maghiar…* (proză-document, 2006), *Drum spre viaţă* (roman, 2007), *Patriarhul Miron Cristea* (ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, 2008), *Alte măşti, aceeaşi piesă, / Alte guri, aceeaşi gamă* (publicistică, 2009), *Topliţa – repere monografice* (în colaborare cu Felicia Man și Costel Cristian Lazăr, 2010), *Inima Timpului* (publicistică, 2010), *Jurnal de Basarabia* (2011), *Vremuri şi destine* (proză, 2011), *Pe urmele lui Octavian C. Tăslăuanu* (ediţia a 2-a, revăzută şi adăugită, 2012), *Peste hotarele timpului* (roman, 2013), *Așa a fost să fie* (roman, 2015), *Ani de zbucium* (roman istoric, 2016), *Destine după… destine* (roman istoric), *Basarabia iarăși și iarăși…* (publicistică, ediția a 2-a, 2018), *Eroica îndârjire* (roman istoric, 2018), *Vremuri şi destine* (ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, 2019).

A îngrijit, prefațat şi postfațat volumele: *Octavian C. Tăslăuanu*, volum colectiv, prilejuit de aniversarea centenarului naşterii, în 1976), în 1999 *Vasile Netea – Patriarhul Dr. Miron Elie Cristea* (Omagiu din partea comunei Topliţa la împlinirea vârstei de 70 de ani, ediţia a 2-a, în 1999, prima ediţie în 1983); în 2000 *Elie (Miron) Cristea – Mihai Eminescu - viaţa şi opera* – (teza de doctorat, susţinută în 1895 la Budapesta, în 2000); *Romulus Sever Todea – Săcalu de Pădure – monografie* (2001), *Gheorghe Platon – Nu am trăit numai pentru mine* (proză şi versuri, 2007) *Prot. Varahiil I. Jitaru – O călătorie cu Maica Domnului* (în 2009) și recent *Romulus Sever Todea – Săcalu de Pădure* (monografie – ediția a 2-a). În finalul acestui sumar biobibliografic putem afirma cu certitudine că prin publicistica și cărțile Domniei Sale, Ilie Şandru este un adevărat apostol care promovează pretutindeni și cu perseverență istoria, tradiţiile, cultura și spiritualitatea românească.

Cu ocazia manifestărilor „Zilelor Miron Cristea”, desfășurate în acest an într-o singură zi, datorită condițiilor determinate de situația pandemică, profesorul Ilie Șandru și-a lansat un nou volum, intitulat „În vâltoarea vremurilor”.

Cum am mai spus şi cu alte ocazii, ceea ce îmi place foarte mult la cărţile d-lui profesor este faptul că îmbină foarte bine literatura cu istoria. Şi aici se vede dubla specializare a domniei sale, şi de filolog, şi de absolvent al facultăţii de istorie, cu dublă specializare. Nu e un lucru uşor. La domnul profesor Ilie Şandru se păstrează adevărul istoric în romanele sale istorice: ce a fost alb e alb şi în carte, ce a fost negru e negru şi în carte. E o mare calitate aceasta, să ai şi pană de scriitor şi, în acelaşi timp, să respecţi adevărul istoric. Faptele, evenimentele, care se întind pe o perioadă lungă de timp, sunt prezentate cu mare exactitate istorică. Adică e roman, dar, în acelaşi timp, este istorie, este istoria locurilor, istoria oamenilor de aici. Orice roman istoric trebuie să păstreze un minim de adevăr istoric, dar în această carte, şi nu doar în aceasta, adevărul istoric este păstrat în totalitate de către dl. Ilie Șandru.

Prin lucrările d-lui Șandru, de fiecare dată am căpătat un plus valoros de informaţie şi, cu siguranţă, dacă pentru mine e un plus de informaţie, pentru cititorii mai puţin avizaţi ai istoriei locale cu atât mai mult va fi o sursă de documentare.

Prof. Dr. Lazăr Costel Cristian

LECTURĂ PRIN ARTĂ SAU ARTA LECTURII - PARTEA 1

Prin definiție aflăm că arta, indiferent de domeniul în care o regăsim, muzică, pictură, dans etc., este o activitate cu implicații valorice estetice asupra omului, finalitatea acesteia fiind de a transmite un sistem de atitudini morale. Atunci, de ce nu ar fi și activitatea de lectură o artă? Te prinde fără să vrei, poate la început atras de imaginile de pe o copertă, apoi te gândești din ce în ce mai mult la ea, la carte, abia aștepți momentul să-ți dedici o parte din timp lecturii, vânezi păreri despre o apariție nouă, simți că viața e prea scurtă pentru a parcurge oceanul de idei, de trăiri transmise prin intermediul acestei sfătuitoare, prietene, profesoare, dar cuvintele sunt prea puține pentru a o putea defini. Și până la urmă este mai mult decât o artă, este izvorul și muza artiștilor, atâtea teme și motive fiind abordate în film, pictură, desen, muzică... .

„[...] Schimbați-le des ocupația, jucați-vă cu ei, căci între copii trebuie să fii și tu copil [...]"
Ion Creangă

Etapa școlarității este cea mai propice dezvoltării unei personalități armonioase, deopotrivă sensibilă, rațională și creativă. Alături de alte discipline, Limba și literatura română dezvoltă capacitatea de înțelegere a noțiunilor, a conceptelor, a fenomenelor, dar și sensibilitatea, bunul gust, receptarea estetică, ne deschide orizontul cultural, nuanțând exprimarea orală și scrisă, fiecare carte citită devenind o experiență inedită, o adevărată lecție de viață, o modalitate de inițiere în tainele lumii.

Fiecare dintre noi simțim nevoia să urmăm de-a lungul vieții un model, ale cărui calități să le valorificăm în formarea noastră ca om.

Ca profesor, îmi făuresc scenariul didactic în așa fel încât să-l determin pe elev într-un mod cât mai subtil posibil să-i deschid apetitul de lectură, să citească **literatură**. Am o misiune importantă și anume de a-i orienta pe elevi atunci când intervin probleme de ordin estetic, moral sau existențial. Lecția de limba și literatura română se dorește a fi o oportunitate de cultivare a „profesionalismului lecturii"[1]. În acest sens profesorul încurajează elevii în interpretarea textului literar sau nonliterar, într-un mod spontan, neținând cont de norme, ca expresie a stilului. Profesorul este un adevărat artist atunci când își proiectează lecția, dar în același timp recurge și la artă pentru a facilita asimilarea cunoștințelor.

Lecția de limba și literatura română are ca finalitate plăcerea de a citi, cultivarea gustului estetic, dezvoltarea competențelor de receptare a textului literar. În cadrul acesteia, metodele activ-participative, și aici mă refer la anumite metode care fac extensia lecturii prin diferite mijloace artistice, îi ajută pe elevi atât în asimilarea noțiunilor într-un mod plăcut și antrenant, cât și în activitatea de evaluare. Lectura îi determină pe cititori să descopere semnificații noi. Interpretarea textului este un adevărat act creator care presupune înțelegere, descoperire, imaginație și intuiție, este **artă**. Fiecare reluare a textului se concretizează într-o revelație care îmbogățește creativitatea, gândirea critică, ajutând la exprimarea opiniei personale. Cititorul aduce o notă de noutate operei literare prin propria personalitate. Acesta reconstruiește textul în funcție de nivelul său de cultură, de înțelegere, de sensibilitate. Prin eliminarea stereotipiei noțiunilor, emoția este factorul predominant în formarea personalității autonome.

Îmi place să abordez această temă, deoarece asist cu o oarecare spaimă la modul în care tehnica modernă, televizorul, calculatorul și în mod special telefonul, acaparează elevul în detrimentul cărții. Elevii citesc rar, foarte puțini dintre ei alocă timp acestei îndeletniciri. Toate aceste mijloace tehnice sărăcesc vocabularul, comunicarea directă este înlocuită cu cea mediată, exemplele, modelele de urmat sau așa zis vedetele sunt construite în aceeași manieră care promovează reușita profesională prin modalități nu tocmai morale. Am constatat la clasă exprimarea cu dificultate a opiniilor, folosirea unui limbaj de multe ori popular, ceea ce denotă faptul că și în familie se vorbește așa. Răspunsurile elevilor sunt de multe ori monosilabice, deși se sugerează sau se întrezărește undeva o idee. Deși limba română este limba maternă, se fac foarte multe dezacorduri. Regresul este evident în faptul că tânărul nu se poate exprima, dar întâmpină și dificultăți în descifrarea mesajului. Vorbitorul nu poate înțelege sensul, deoarece nu stăpânește conținutul cuvintelor. Posibilitatea de a prelua teme rezolvate de pe Internet, îi determină să nu mai ia contact cu biblioteca sau pur și simplu să nu-și mai folosească operațiile gândirii. Atunci mă transform în „detectiv", încercând să îndrept

[1] Alina Pamfil, Monica Onojescu, *Lectura. Repere actuale*, Cluj, 2004, p.17

[2] Eva Monica Szekely, *Didactica (re)lecturii. O abordare pragmatică*, Ed. Universității „Petru Maior", Târgu-Mureș, p. 38

gesturile imorale. Elevii trebuie îndrumați permanent în a folosi tehnica modernă în mod constructiv. Prin chestionarele privind ce, cât de des citim, am descoperit cu surprindere că elevii sunt conștienți de necesitatea lecturii, dar oare de ce nu o pun în practică? Atunci am recurs la metodele moderne, în special la jocul de rol pentru a-i determina pe copii să înceapă să iubească literatura, și nu doar atât, să le arăt căile de interpretare, să le arăt, în primul rând, cum să-și exprime sentimentele.

Deoarece lectura prin demersul ei interactiv implică reluarea textului de mai multe ori este numită și *re(lectura)*[2]. Aceasta nu este doar un proces temporal sau secvențial, este un mijloc de formare a atitudinii reflexive și autoreflexive, este o modalitate de a concentra atenția asupra lecturii, pe care o încetinește, permițând astfel analiza critică a detaliilor, a imaginilor, o lectură la nivel profesionist, implicând conștiință și conștiență de sine. Cu alte cuvinte, lectura se realizează într-un ritm lent, permițând reveniri și reluări. Una dintre aceste etape este *etapa interpretării / (re)lectura critică* care presupune revenirea la secvențele comprehensive care au ca scop identificarea semnificațiilor textului, conducând spre un sens general. Dialogul cu elevii are rolul de a fixa mesajul textului, de a evidenția ideile de bază și de a pătrunde dincolo de cele subliniate de autor. Interpretarea este procesul inferențial care duce la concluzii sintetice, presupune schimbarea opiniilor și consolidarea convingerilor prin eliminarea uneia sau mai multor ipoteze care nu s-au arătat valide până în final (putem fi considerați ghinioniști dacă nu ne-am încercat vreodată norocul? – „Două loturi" de I. L. Caragiale - sau zgârciți dacă încercăm să economisim într-un anumit fel banii? – „Hagi Tudose" de Barbu Delavrancea). Astfel nu există o metodă unică de interpretare, recurgându-se la jocurile de (re)lectură ca jocuri de limbaj. Doar așa, (re)lectura interpretativă va deveni o activitate intelectuală fundamentală, determinând lărgirea universului de cunoaștere, dezvoltarea limbajului literar și bineînțeles a unui sistem de valori și atitudini interculturale și transdisciplinare. Prin actul (re)lecturii se realizează corespondența dintre *gândirea simbolică a unui grup* și *înțelegerea de sine* cu raportare la text (*explicare și comprehensiune*), la lume / timp / istorie (*comprehensiune și interpretare*), oferind conceptului obiectiv al operei sensuri subiective. Interpretarea cititorului va fi determinată de starea de *spirit*, de *rațiune*, de *situație* și nu în ultimul rând de *acțiune*. Postlectura este stadiul în care elevii rezumă textul și discută despre perspectiva de ansamblu a acestuia. Elevii sunt stimulați să-și exprime părerile împreună cu ceilalți, în perechi sau grupuri, prin dezbateri, să-și exprime în scris interpretările, experiența de lectură sau să evalueze textul parcurs. Se pot propune activități, prin care elevii să experimenteze în contexte noi ceea ce au învățat. Una dintre aceste activități este jocul de rol, activitate interactivă care presupune antrenarea elevilor pentru adevăratele roluri din viața reală. Aceasta sprijină elevii în procesul citirii, ascultării și argumentării. Dezvoltă deprinderi de gândire superioară, determinându-i pe elevi să ajungă mai adaptabili și mai critici în rațiune. Sprijină și îmbunătățirea relațiilor dintre elevii din clasă. Astfel, aceștia sunt pregătiți pentru viață, știind să gândească, să lucreze mai bine, să comunice mai ușor cu alții. Pentru că această activitate necesită timp, mi-am propus un opțional integrat intitulat *Universul teatrului* unde elevii au ocazia de a interpreta diferite roluri ale personajelor din operele literare studiate. Astfel, m-am oprit asupra unor creații literare ale autorilor I. L. Caragiale și Ion Creangă precum: „D-l Goe...", „Vizită...", „Două loturi" și „Moș Ion Roată și Unirea".

> ***„Dacă nu poți explica ceva unui copil de șase ani, atunci nici tu nu ai înțeles."***
>
> ***Albert Einstein***

Atât în lucrarea de specialitate pentru obținerea gradului I, intitulată *Tipuri de lecturi succesive privind accesibilizarea personajului dintr-o nuvelă*, cât și în cadrul opționalului amintit mai sus, am pornit în misiunea grea de a-l determina pe copil să iubească lectura, de la următorul îndemn: „[…] Schimbați-le des ocupația, jucați-vă cu ei, căci între copii trebuie să fii și tu copil […]" Ion Creangă[3]. La vârsta copilăriei, jocul rămâne activitatea cognitivă primordială: „Dacă nu poți explica ceva unui copil de șase ani, atunci nici tu nu ai înțeles." Albert Einstein[4]. Cunoscând locul pe care îl ocupă acesta în activitatea zilnică a copilului, este ușor de înțeles necesitatea folosirii jocului în procesul instructiv-educativ cu scopul de a înlesni stârnirea interesului elevilor spre lectură. Utilizarea strategiilor și a metodelor interactive în diferite etape ale lecturii, în predarea-învățarea-evaluarea cunoștințelor, oferă un context adecvat de prezentare a experiențelor de învățare.

Lenuța Kondratovici

[3] scoala-duminicala.ro

[4] cuvintecelebre.ro

Contact

Vă așteptăm cu drag lucrările la adresa de e-mail:
vioricamail@yahoo.com

Fotografie: Dan Cristian Pădure

Echipa

REDACTOR
Viorica-Macrina Lazăr

CONTRIBUȚIE TEHNOREDACTARE
Aurora Pașcan

GRAFICĂ
Matheea Negruț

FOTOGRAFII
Jez Timms
Jude Beck
Ruthson Zimmerman
Olia Gozha
Patrick Fore
Dan Cristian Pădure

ILUSTRAȚII
Traian Abruda

REALIZATOR
Biblioteca Municipală
„George Sbârcea”

SPONSOR
Romaqua Group

ISSN 2537 - 1606
ISSN-L 2537 - 1606

FUNDAȚIA MIRON CRISTEA
ROMAQUA GROUP
Primăria TOPLIȚA
CENTRUL CULTURAL TOPLIȚA
BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „GEORGE SBÂRCEA”

